

ASPECTE TEORETICE ȘI PRACTICE PRIVIND TERMENELE ÎN PROCEDURA CIVILĂ

Ana-Maria TERTEA

*Universitatea Tehnică a Moldovei, Facultatea Construcții, Geodezie și Cadastru, Departamentul Inginerie,
Drept și Evaluarea Imobilului, gr. DIC-1905 Chișinău, Republica Moldova*

Rezumat: Termenele de procedură civilă au o importanță semnificativă din momentul în care începe un proces civil și până în momentul în care finalizează procesul respectiv. În dependență de durata termenelor sunt stabilite și efectele pe care le pot suporta participanții interesați de soluționarea cauzei în caz de nerespectare sau de neîndeplinire în termen a actelor de procedură. Astfel, reieșind din importanța și actualitatea termenelor de procedură civilă, în prezentul articol sunt scoase în evidență definiția și caracteristica generală a termenelor de procedură civilă, precizarea tipurilor de termene care pot fi întâlnite în cadrul unui proces civil și importanța lor pentru soluționarea echitabilă și în termen rezonabil a unui proces civil.

Cuvinte cheie: termen, proces civil, act de procedură, părți, instanță.

Introducere

Termenele de procedură civilă sunt stabilite și aplicate, în conformitate cu legislația procesuală civilă, iar în cazul normelor dispozitive un rol important este atribuit instanței de judecată la stabilirea termenelor de procedură, precum și un rol consultativ – părților și altor participanți la proces. Astfel, importanța termenelor prevăzute de legiuitor și a celor fixate de către instanța de judecată este primordială reieșind din considerentul că, în funcție de termenele stipulate și modul în care sunt aplicate are loc soluționarea corectă a litigiului în conformitate cu prevederile legislative.

Instituția termenelor de procedură civilă este reglementată în Codul de Procedură Civilă. Norme procesuale aplicabile în cazul litigiilor de contencios administrativ sunt prevăzute și în Codul administrativ. Relevantă este Recomandarea Curții Supreme de Justiție nr.99 din 14 aprilie 2017 cu privire la interpretarea normelor de drept ce vizează termenele de procedură, etc.

Definiția.

Potrivit dicționarului explicativ prin termen se înțelege „Intervalul de timp, stabilit dinainte, în limita căruia trebuie să se îndeplinească sau să se întâmple ceva” [9].

Legiuitorul definește: termenul de procedură ca fiind intervalul, stabilit de lege sau de judecător, în interiorul căruia instanța, participanții la proces și alte persoane legate de activitatea instanței trebuie să îndeplinească anumite acte de procedură ori să încheie un ansamblu de acte” [11, art. 110].

În funcție de prevederile stipulate de legiuitor, putem menționa că, indiferent de calitatea procesuală pe care o deține o persoană în cadrul unui proces, este obligat să respecte termenele instituite de lege și de către instanța de judecată, pentru o justă soluționare a cauzei civile într-un termen rezonabil și util.

Convenția Europeană a Drepturilor Omului, garantează că: „Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa” [10]. O garanție similară se regăsește și în art. 4 din Codul de procedură civilă „Sarcinile procedurii civile constau în judecarea justă, în termen rezonabil, a cauzelor de apărare a drepturilor încălcate sau contestate...” [11].

Termenul semnifică o „durată”, iar durata are un punct de pornire (dies a quo) și un punct de împlinire (dies ad quem), iar între aceste momente, în principiu, durata curge continuu [8, p.70].

În literatura de specialitate autohtonă pe bună dreptate prin noțiunea de termen se înțelege „un anumit interval de timp fixat de lege, de judecător sau prin convenția părților pentru exercitarea unui drept sau pentru îndeplinirea unei obligații procedurale” [7, p. 129].

O noțiune mai complexă oferă autorul român Măgureanu Fl., care menționează că: „în dreptul procesual civil, prin termen se înțelege fie o durată sau o dată care marchează începutul sau sfârșitul duratei, ori un anumit moment, o anumită etapă sau fază procesuală” [3, p. 174].

Analizând cele expuse și menționate supra, considerăm că prin termen de procedură civilă se înțelege perioada de timp, stabilită de legea procesuală sau de instanța de judecată în condițiile legii, în anumite cazuri ținând cont de opinia participanților la proces, prin care se determină momentul în care începe sau încetează un drept sau o obligație procesuală civilă.

Caracteristica generală

Termenul de procedură are menirea de a impulsiona desfășurarea procesului civil și de a limita toate acele situații care ar putea conduce la întârzierea judecării [6, p. 130].

Termenul joacă un rol foarte important în cadrul procesului civil, care nici nu poate fi conceput fără existența unor termene în cadrul cărora legea impune anumite obligații sau îndreptățește părțile să-și exercite drepturile lor [5, p. 141].

Putem menționa cu certitudine că, termenul de procedură civilă are o importanță primordială în soluționarea litigiilor iscate între părțile participante la procesul civil, care urmăresc elucidarea conflictelor ce au dus la declanșarea cauzei.

În dependență de termenul aplicat la examinarea unei cauze, de perioadele de timp stabilite, depinde rapiditatea procesului în soluționarea cauzei, astfel fiind asigurată pronunțarea hotărârii într-un termen rezonabil și eficient pentru părți.

În ceea ce privește elucidarea noțiunii de termen și termen rezonabil, menționăm că, la general, **noțiunea de termen utilizat în cadrul procedurii civile este perioada de timp indicată expres în legislație sau de către instanța de judecată, pe când, noțiunea de termen rezonabil reprezintă o perioadă de timp care nu este prevăzută de legiuitor dar are drept scop soluționarea unei cauze într-un interval de timp optim și real pentru părți fără tergiversarea pronunțării unei hotărâri și soluționare a cauzei.**

Clasificarea termenelor de procedură civilă

Reieșind din prevederile legislației în vigoare și analizând literatura de specialitate, distingem diverse criterii de clasificare a termenelor de procedură civilă:

După modul de stabilire avem [2, p. 63]:

- **termenul legal** – termenul stabilit expres de legislația procesuală civilă (de exemplu: potrivit - art. 108 din CPC al RM, publicarea citației în ziar se face cu cel puțin 15 zile înainte de data ședinței de judecată);
- **termenul judecătoresc** – termenul pentru îndeplinirea anumitor acțiuni (de exemplu: se înștiințează părțile în ce termen este obligat să prezinte referința);
- **termenul convențional** - termenul stabilit de părți în cursul procesului civil, [7, p. 132] (de exemplu - termenul solicitat și stabilit de ambele părți pentru încheierea unei tranzacții).

În ceea ce privește clasificarea termenelor de procedură civilă după modul de stabilire, menționăm că sunt cele mai importante categorii de termene instituite de lege, instanță și participanții la proces, fiind opozabile pentru părți și asigură o bună desfășurare a procesului civil. Referitor la termenul convențional, specificăm că sunt termenul solicitat de partea interesantă în soluționarea cauzei, în temeiul unei cereri, prin care se solicită, de exemplu: amânarea ședinței de judecată sau suspendarea procesului civil pe un anumit interval de timp.

După caracterul lor, termenul poate fi:

- **termen imperativ** – sunt acele termene înăuntrul cărora trebuie să fie îndeplinit un act de procedură (de exemplu: art. 168, alin. (1) din CPC al RM);
- **termen prohibitiv** – sunt termene înăuntrul cărora legea interzice îndeplinirea unui act de procedură (de exemplu: art. 260, alin. (2) din CPC al RM) [2, p. 64].

Termenele imperative mai sunt numite active și peremptorii [4, p. 303] deoarece sunt stabilite de legislația în vigoare și de judecători, în intervalul cărora părțile interesate sunt în drept să îndeplinească acte de procedură la discreția lor și să le înainteze pentru o soluționare corectă a cauzei, pe când termenele prohibitive mai sunt numite și inhibitive sau delatorii [4, p. 303] fiindcă, sunt acele termene prin care părțile interesate în examinarea cauzei sunt limitate în dreptul de a îndeplini și prezenta acte noi de procedură.

După efectele pe care le produc, termenele se împart în:

- *termene absolute* - sunt obligatorii, în egală măsură, pentru părți și pentru instanța de judecată (de exemplu art.434 alin.(1) din CPC reglementează că recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale);
- *termene relative* – sunt termenele care nu influențează asupra desfășurării procesului civil.

O opinie relevantă o găsim și la autorii Coban I. și Crețu C. și anume că termenele relative sunt acelea care, în caz de nerespectare, nu atrag nici nulitatea, nici decăderea, dar pot justifica, eventual, alte sancțiuni – de ordin disciplinar sau pecuniar. În acest caz, exemplificăm efectele nerespectării termenelor rezonabile [8, p.72].

În ceea ce privește exemplificarea efectelor nerespectării termenelor pe parcursul procedurii civile, pot duce la nevalabilitatea actelor prezentate de părți în instanța de judecată fiindcă, atât părților cât și instanței de judecată pe tot parcursul procesului, le sunt aplicate anumite termene în care trebuie să se expună asupra actelor de procedură prezentate pentru soluționarea cauzei. În cazul nerespectării termenelor expres prevăzute, instanța de judecată, cât și părțile pot fi sancționate pentru neglijarea lor, astfel fiind, în unele cazuri, cauzate prejudicii.

După durata/modul de calcul, termenele se clasifică în:

- *termene stabilite în ani* - acestea expiră în luna și ziua respectivă a ultimului an al termenului;
- *termene stabilite luni* - acestea expiră pe data respectivă a ultimei luni a termenului. Dacă ultima lună nu are data respectivă, termenul expiră în ultima zi a lunii (de exemplu art.276⁴ alin.(2) din CPC instanța soluționează cauza și adoptă dispozitivul hotărârii într-un termen de cel mult 6 luni de la data depunerii cererii);
- *termene stabilite pe zile* - operează regula potrivit căreia dacă ultima zi a termenului este nelucrătoare (indiferent de faptul că este zi de odihnă sau sărbătoare oficială), acesta expiră în următoarea zi lucrătoare [8, p. 72] (de exemplu art. 108 alin. (3) din CPC prevede că publicarea citației în ziar se face cu cel puțin 15 zile înainte de data ședinței de judecată. În cazuri de urgență, președintele instanței poate reduce acest termen la 5 zile).

În funcție de această clasificare, termenele procedurale, încep imediat din ziua următoare datei calendaristice stabilite de legiuitor.

Astfel, pentru a fi considerate depuse în termen, actele de procedură trebuie depuse și transmise în termenul indicat, atât de legiuitor, cât și de instanța de judecată, pentru a fi considerate depuse în termenele prevăzute și fiind acceptate pentru examinare. De asemenea, trebuie respectare termenele prin care se solicită, din partea instanței de judecată, prezentarea probelor, lichidarea neajunsurilor, ș.a.

După cum există sau nu posibilitatea cunoașterii momentului când se va împlini termenul avem termene exacte și termene aproximative, denumite de I. Deleanu [1, p. 286] ca termene certe și, respectiv, incerte. Astfel:

- *Termenele exacte* sunt acelea care sunt stabilite în mod exact (de exemplu art. 426 alin. (3) din CPC, recursul împotriva încheierii se examinează în termen de 2 luni într-un complet din 3 judecători).
- *Termenele aproximative* sunt acelea care nu sunt determinate în mod cert, dar în privința cărora există criterii de precizare, de exemplu, cazul termenelor rezonabile [8, p. 73].

În dependență de modalitatea de calculare a termenelor, acestea pot fi:

- *termenele de succesiune* – sunt acelea care se calculează progresiv;
- *termenele de regresivitate* – sunt acele termene care se calculează regresiv.

Putem menționa cu certitudine că, termenele de procedură, se divizează în termene obligatorii pentru participanții la proces, și termene facultative care sunt la solicitarea părții

interesate. Solicitarea de acordare a unor termeni din partea părții interesate se efectuează doar în baza unei cereri, care se examinează de judecător și se anexează la dosar fiind parte componentă a acestuia. Astfel, fiind, în cele mai dese cazuri, în prezența unor termeni de decădere (spre exemplu: termenul de 2 luni de declarare a recursului în Secțiunea II, este un termen de decădere și nu poate fi restabilit) fiind omiși în mod intenționat sau involuntar de către parte.

Concluzii finale

Importanța procesului civil este una colosală, deoarece implică soluționarea conflictelor iscate între două sau mai multe persoane, începând cu intentarea unui proces civil până la soluționarea conflictului. Astfel, pentru o soluționare corectă și uniformă, prin emiterea unei hotărâri, are loc prin parcurgerea anumitor etape, care la rândul lor presupune respectarea anumitor termene de procedură civilă, prevăzute în mare parte de Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova. Pentru respectarea termenelor este necesar ca persoana care se adresează în instanța de judecată cu o acțiune (reclamantul), să depună cererea de chemare în termenii legali, cu respectarea condițiilor de fond și formă pentru a evita restituirea/refuzul cererii și în consecință pentru a evita decăderea de termen.

Bibliografie

1. DELEANU I., *Tratat de procedură civilă*, vol. I, ServoSat, Arad, 2000, p.286.
2. DORFMAN Ina, *Drept procesual civil: (note de curs)*, Chișinău, Tipografia Orhei, 2010, pag. 248
3. MĂGUREANU Florea, *Drept procesual civil*, Ediția a III-a, București, Editura All Beck, 1999, pag. 640
4. LEȘ Ioan, *Tratat de drept procesual civil*, București, Editura All Beck, 2001, pag. 922
5. PISARENCO O., *Drept procesual civil (note de curs)*; Universitatea Tehnică a Moldovei, Facultatea Construcții, Geodezie și Cadastru, Catedra Drept Patrimonial, Chișinău, 2011, pag. 404
6. ROȘU Claudia, Dănilă Ligia, *Drept procesual civil*, București, Ediția a 5-a, Editura C. H. Beck, 2007, pag. 510
7. Savva Alexandru, TIHON Vitalie, *Suport de curs la disciplina: Drept Procesual Civil (partea generală)*, Chișinău, Editura Bons Offices, 2012, pag. 215
8. COBAN Igor, CREȚU Cornel, *Importanța și conținutul termenelor în procesul civil*, *Revista Națională de Drept*, nr.10, 2013
9. Dicționar explicativ <https://dexonline.ro/definitie/termen> 22.10.2018 ora 20:29
10. Convenția Europeană a Drepturilor Omului Nr. 1950 din 04.11.1950 pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale Publicat : 30.12.1998 în *Tratate Internaționale* Nr. 1 art Nr : 342 Data intrării în vigoare : 01.02.1998
11. Codul de Procedură Civilă al RM Nr. 225 din 30.05.2003 Publicat : 21.06.2013 în *Monitorul Oficial* Nr. 130-134 art Nr : 415